

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ПРОЄКТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою НАВС,
протокол від _____.____.2026 № _____

ВВЕДЕНО В ДІЮ
наказом НАВС
від _____.____.2026 № _____

**Положення
про використання штучного інтелекту в
Національній академії внутрішніх справ**

Київ 2026

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про використання штучного інтелекту в Національній академії внутрішніх справ (далі – Положення) – є обов’язковим для всіх учасників освітнього процесу в Національній академії внутрішніх справ (далі – НАВС) та визначає принципи, правила, рекомендації щодо відповідального, етичного, прозорого, інклюзивного та безпечного використання штучного інтелекту, зокрема генеративних систем штучного інтелекту (далі – ШІ) у всіх сферах діяльності НАВС, з метою підвищення якості освіти, наукових досліджень та управлінських процесів.

1.2. Положення розроблено відповідно до вимог Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про академічну доброчесність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про захист персональних даних», постанови Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів», розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» від 02.12.2020 № 1556-р, Регламенту 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 13.06.2024, який встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту (Регламенту про штучний інтелект), Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти (розроблених Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством освіти і науки України) 2025 рік, Положення про академічну доброчесність в НАВС.

1.3. У цьому Положенні поняття і терміни використовуються у такому значенні:

– *академічний твір* – твір у сфері освіти чи науки, виражений у формі дисертації, творчого мистецького проєкту, кваліфікаційної роботи, курсової роботи, наукової монографії, наукової статті, підручника, навчального посібника або в іншій формі, визначеній законодавством та/або внутрішнім актом;

– *система ШІ* – комп’ютерна програма, яка спроектована для роботи з різними рівнями автономності та може проявляти адаптивність після розгортання, і котра для явних або неявних цілей робить висновки на основі отриманих вхідних даних, як генерувати результати (зокрема, прогнози, контент, рекомендації або рішення), які можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище;

– *генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ)* – різновид ШІ, який застосовується для створення нового контенту, включаючи аудіо, код, зображення, текст, відео тощо;

– *запит (промпт)* – вхідний текст, інструкція або завдання для системи ШІ, на які система має відреагувати шляхом генерування контенту;

– *галюцинування* – феномен, за якого результат роботи системи генеративного ШІ містить неточну або хибну інформацію, що оманливо представлена як достовірна;

– *грамотність у галузі ШІ* - знання, уміння та навички, які дозволяють постачальникам, розробникам, користувачам і особам, які зазнають впливу системи ШІ, беручи до уваги їхні відповідні права та обов'язки, оцінити можливості, ризики та потенційну шкоду, яку може завдати система ШІ на будь-якому етапі її життєвого циклу та вживати заходів для її уникнення чи пом'якшення;

– *академічна доброчесність* – сукупність цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності;

– *недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом* – це оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної діяльності, якщо цей факт не зазначено в академічному творі чи супровідних матеріалах до нього.

У положенні використовуються й інші терміни, визначені в законах та підзаконних нормативно-правових актах України у сфері освіти та використання технологій штучного інтелекту.

1.4. Принципи відповідального використання систем штучного інтелекту:

1.4.1. **Контроль користувача.** Системи ШІ є інструментом, який розширює можливості людини, даючи їй змогу ухвалювати обґрунтовані остаточні рішення, що впливають на права, обов'язки та інтереси учасників освітнього процесу. Прийняття рішень здійснюється виключно людьми, які беруть участь у цьому процесі, з урахуванням рекомендацій та результатів систем ШІ.

1.4.2. **Технічна надійність і безпека.** Всі ШІ-системи повинні бути стійкими до технічних збоїв, захищеними від несанкціонованого доступу, забезпечувати конфіденційність та цілісність оброблюваних даних, а також передбачати заходи щодо запобігання зловмисному використанню та щоб не допустити завдання шкоди або звести її до мінімуму.

1.4.3. **Конфіденційність і захист персональних даних.** Під час роботи з ШІ учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися вимог чинного законодавства України щодо захисту персональних даних, передбачати належні механізми управління даними, які відповідають високим стандартам якості та цілісності даних, а також забезпечують легітимний доступ до них. У випадку розміщення ШІ-систем за межами України слід враховувати правові норми відповідної юрисдикції та умови користувацьких угод розробників.

1.4.4. **Прозорість.** Повинна забезпечуватися прозорість використання ШІ шляхом обов'язкового інформування учасників про застосування ШІ-технологій у навчальних, наукових та адміністративних процесах, а також про характер і обсяг втручання ШІ у створенні матеріали.

1.4.5. **Різноманітність, недискримінація і справедливість.** Використання систем ШІ повинно сприяти створенню інклюзивного освітнього середовища, забезпечувати рівний доступ всіх учасників освітнього

процесу до навчання та викладання, уникаючи дискримінації за будь-якими ознаками чи несправедливої упередженості до будь-кого.

1.4.6. **Суспільний та екологічний добробут.** Використання систем ШІ повинно приносити користь усім людям, включно з майбутніми поколіннями, отже, їх мають розробляти й використовувати в стійкий та екологічно безпечний спосіб, передбачати моніторинг й оцінку довгострокового впливу на людину, суспільство і демократію.

1.4.7. **Підвітність.** Використання систем ШІ повинно передбачати можливість аудиту їх застосування, мінімізацію ризиків негативних наслідків та інформування про можливі негативні впливи й обмеження, пов'язані з їх використанням.

1.5. Недоброчесне використання результатів, згенерованих ШІ, є порушенням академічної доброчесності та підставою для застосування заходів реагування на порушення академічної доброчесності (у т.ч. притягнення до академічної відповідальності) в порядку, передбаченому законодавством та локальними актами НАВС.

1.6. Забороняється застосування систем ШІ для цілей, що суперечать законодавству України та її міжнародним зобов'язанням, у тому числі в питаннях порушення прав людини, дискримінації, а також обробки службової інформації та інформації з обмеженим грифом.

2. СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

2.1. Використання штучного інтелекту в освітньому процесі може передбачати:

- підготовку до навчальних занять, розроблення завдань для засвоєння навчального матеріалу;
- створенні нових, а також аналізі та підвищенні ефективності чинних методик викладання;
- розробка навчальних матеріалів, включаючи тексти, візуалізації, інтерактивні симуляції, створення адаптованих завдань, підготовку диференційованих матеріалів;
- моделювання ситуацій та генерування практичних ситуацій;
- генерування ідей для творчих завдань; розроблення та навчання систем ШІ;
- вивчення іноземних мов та роботу з іншомовними текстами; заохочення дослідження, співпраці або критичного мислення (наприклад, використання ШІ для створення питань для дискусії чи аналізу даних разом);
- поліпшення комунікації між учасниками освітнього процесу через створення чат-ботів та віртуальних асистентів; виконання завдань (зокрема й самостійної роботи) в межах освітніх компонентів, які пов'язані з пошуком та обробленням інформації, створенням та аналізом текстового та візуального контентів;
- виявленні можливих ознак академічної недоброчесності;
- інші способи використання ШІ, які визначив науково-педагогічний (педагогічний) працівник з огляду на мету та завдання освітніх компонентів;
- використання ШІ виключно як помічника чи асистента, а не як замітника інтелектуальної праці здобувачів освіти;
- допомога у самостійній підготовці здобувачів освіти, пошуку та обробленні інформації;
- підтримання інклюзивності в навчанні шляхом впровадження асистивних технологій для осіб із порушеннями зору, слуху, моторики;
- генерація субтитрів, синтез голосу та інших технологічних рішень для підвищення доступності освітнього процесу.

2.2. Науково-педагогічні (педагогічні) працівники при формулюванні завдань та/або в робочій програмі дисципліни зобов'язані встановити межі на використання ШІ для виконання робіт, які оцінюють.

2.3. Здобувачам вищої освіти заборонено: подавати роботи, згенеровані ШІ, як оригінальні; подавати роботи (фрагменти робіт), згенеровані ШІ, без відповідного маркування; порушувати законодавство про захист персональних даних; використовувати системи ШІ для оброблення конфіденційної інформації.

2.4. Використанні штучного інтелекту в науковій діяльності.

- пошук і аналіз актуальних джерел та публікацій за тематикою дослідження;

- збір, упорядкування, оброблення та аналіз великих обсягів даних; оформлення і впорядкування бібліографії;

- підготовка наукових звітів та презентація результатів досліджень, зокрема, створення графічного матеріалу (наприклад, схем, діаграм, візуальних елементів);

- координація роботи в наукових командах;

- пошук можливостей підвищити достовірність та/або ефективність досліджень шляхом підключення міждисциплінарної / міжгалузевої складової;

- перевірка наукових робіт на плагіат;

- аналіз (експертиза, критика) новизни / схожості / відмінності / обмежень наукових результатів (положень, гіпотез, концепцій, моделей);

- визначення критичних недоліків моделей, шляхів їх вдосконалення, визначення впливу різних систем/факторів на досліджувану модель;

- перевірка правопису, стилістики та логічного викладу тексту;

- інші способи використання ШІ, які відповідають специфіці досліджень і не порушують принципів етики науки та академічної доброчесності.

2.5. Під час використання систем ШІ для науково-дослідних цілей потрібно прагнути до максимізації користі від цієї технології з одночасним запобіганням ризикам та загрозам, які вона може викликати, або ж зведення загроз та ризиків до мінімуму.

2.6. При проведенні наукових досліджень, зокрема й підготовці наукових робіт, результати, отримані з використанням ШІ, можуть застосовуватися в межах, визначених чинним законодавством і не суперечити міжнародним зобов'язанням України.

2.7. Відповідно до п. 9 постанови Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» здобувач засвідчує власним підписом на титульній сторінці докторської дисертації, що подані до захисту наукові положення є його власним напрацюванням і всі використані ідеї, наукові результати, цитати супроводжуються належними посиланнями на їх авторів та джерела опублікування, всі частини тексту дисертації, під час написання яких використовувалися технології штучного інтелекту, перевірені та відредаговані ним особисто (<https://surl.li/gavhft>).

2.8. Використання штучного інтелекту в управлінській діяльності:

- автоматизацію аналізу даних для ухвалення рішень та поліпшення управління персоналом, процесами і проектами;

- автоматизацію рутинних завдань задля поліпшення стратегічного планування шляхом аналізу тенденцій в освітній сфері, науці, на ринку праці;

- розроблення документів та підготовку звітів, що передбачає можливість автоматизації оброблення інформації;

- інші способи, які дають змогу ефективно використовувати системи ШІ задля оптимізації управлінських процесів;

- створення навчального і промоційного контенту за допомогою генеративних моделей;

– аналітика аудиторії, прогнозування її потреб та інтересів для підвищення якості комунікації;

– моніторинг мереж на предмет кіберзагроз, виявлення аномалій і протидія потенційним атакам за допомогою інтелектуальних систем.

2.9. Результати використання ШІ в управлінській діяльності треба ретельно перевіряти, аби не допустити використання результатів галюцинування ШІ та викривлення даних, які можуть впливати на ухвалення управлінських рішень і планування діяльності.

2.10.

3. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

3.1. Використання систем ШІ в діяльності НАВС здійснюється з дотриманням етичних принципів академічної доброчесності та відповідального використання, що ґрунтується на вимогах законодавства України, нормативної бази НАВС та міжнародних рекомендацій у сфері штучного інтелекту.

3.2. Загальні правила використання ШІ:

– використання генеративного ШІ за умови обов'язкової верифікації створених даних та інформації на предмет точності, достовірності та відповідності академічним стандартам перед їх застосуванням;

– штучний інтелект може бути використаний як помічник, що прискорює роботу, але не замінює власний внесок автора;

– при використанні систем ШІ необхідно усвідомлювати їхні обмеження. Необхідно перевіряти фактичну точність згенерованого ШІ контенту (вигадки, спотворення, упередження, шкідливі стереотипи);

– не слід покладатися на контент, створений ШІ, як на ключове або єдине джерело;

– не вводити персональні дані, конфіденційну, таємну або службову інформацію в системи ШІ;

– завдання, які виконуються, мають бути результатом власної оригінальної роботи;

– уникати надмірного покладання на ШІ, оскільки це зменшує можливості розвитку власних базових та критичних навичок.

3.3. На етапі вибору мети використання ШІ користувач зобов'язаний дотримуватися вимог Закону України «Про освіту» та «Про авторське право і суміжні права». Зокрема, слід уникати дій, що кваліфікуються як академічний плагіат (відтворення текстів чи ідей без посилань), самоплагіат, фабрикація (вигадкування даних) чи фальсифікація (маніпуляція показниками) та інших порушень академічної доброчесності. Використання ШІ має бути допоміжним інструментом, а не способом підміни результатів власної інтелектуальної діяльності.

3.4. При формуванні запиту (промпту) до системи ШІ користувач має враховувати, що згенерований контент може містити фактичні помилки або ознаки порушення прав третіх осіб. Згідно з нормами щодо захисту авторського права та стандартів академічної доброчесності, користувач несе персональну відповідальність за верифікацію (перевірку) даних та критичне опрацювання результату. Отриманий продукт ШІ має бути лише основою для подальшої творчої діяльності, а не готовим результатом, що подається як власний доробок.

3.5. На етапі генерування продуктів, створених із застосуванням ШІ користувач визнає, що будь-який результат роботи ШІ є лише «проміжним продуктом». Оскільки технологічні обмеження ШІ можуть призводити до ненавмисних порушень (галюцинацій або прихованого плагіату), етична та

академічна відповідальність за оприлюднення, комерціалізацію або подання цих даних як результатів власної праці покладається виключно на людину. Навмисне використання недосконалості технологій для видачі згенерованого контенту за авторський доробок кваліфікується як порушення академічної доброчесності.

3.6. На етапі використання продукту, створеного із застосуванням систем ШІ, забороняється подавати згенерований ШІ контент як результат власної інтелектуальної діяльності, зокрема під час підготовки письмових робіт, проходження іспитів чи інших контрольних заходів. Використання ШІ як джерела несанкціонованих підказок, засіб автоматичної генерації відповідей у реальному часі або інструмент для прихованої співпраці є порушенням Закону України «Про академічну доброчесність». Усі випадки застосування ШІ мають бути санкціоновані та належним чином задекларовані в роботі.

3.7. З метою ефективного, етичного та безпечного впровадження штучного інтелекту усім учасникам освітнього процесу рекомендується:

- використовувати можливості ШІ як засіб підсилення людського потенціалу в навчанні та управлінні, фокусуючись на формуванні аналітичних здібностей та відповідальному ставленні до результатів інтелектуальної праці;

- забезпечувати ретельний аудит ШІ-генерованого контенту (від звітів до візуальних об'єктів) з метою виявлення фактичних помилок, «галюцинацій» системи та гарантування дотримання прав інтелектуальної власності та принципів академічної доброчесності;

- розглядати ШІ як інтелектуального асистента для автоматизації рутини, водночас забезпечуючи обов'язкову людську верифікацію та етичну експертизу для будь-яких наукових висновків чи управлінських кроків;

- сприяти формуванню прозорих правил використання ШІ у курсах, проєктах, дослідженнях чи організаційній роботі, включаючи обов'язкове позначення фактів використання ШІ відповідно до визначених стандартів (із вказанням інструменту, промптів, ступеня редагування);

- підвищувати рівень цифрової грамотності, беручи участь у тренінгах, конференціях, семінарах та інших заходах, присвячених етиці, ризикам і потенціалу використання ШІ в освіті та науці;

- формувати культуру відповідального та рефлексивного використання ШІ, заохочуючи обговорення, критичне осмислення кейсів, менторство та взаємну підтримку між учасниками освітнього процесу.

4. РІВНІ ТА МЕЖІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

4.1. Відповідно до Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти (розроблених Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством освіти і науки України), рівні застосування ШІ здобувачами вищої освіти повинні бути зафіксовані в робочих програмах навчальних дисциплін. Це забезпечує прозорість використання ШІ для здобувачів та дозволяє науково-педагогічним працівникам чітко роз'яснити: у яких ситуаціях його використання є дозволеним; для яких конкретних завдань ШІ виступає допоміжним інструментом; де встановлені суворі межі для збереження академічної доброчесності.

4.2. Рівні використання штучного інтелекту у відповідному освітньому компоненті доводиться до відома здобувачів освіти на початку вивчення дисципліни.

4.2.1. Повна заборона використання ШІ (додаток 2):

4.2.1.1. Запроваджена з метою гарантування інтелектуальної автономії здобувача під час підготовки робіт, що оцінюють здатність до критичного аналізу та логічної побудови доказів, забезпечуючи виконання таких завдань виключно на основі власних знань і навичок.

4.2.1.2. Межі використання штучного інтелекту на рівні повної заборони використання ШІ:

- використання будь-яких систем ШІ категорично заборонено на кожному етапі виконання завдання — від початкового пошуку ідей та структурування до фінального редагування тексту;

- здобувач освіти не має права використовувати ШІ для створення будь-яких фрагментів роботи, включно з текстами, кодом, ілюстраціями чи розрахунками;

- заборонено використовувати ШІ як допоміжний засіб для генерування ідей, пошуку джерел або складання плану роботи;

- робота повинна бути результатом виключно індивідуальної інтелектуальної праці здобувача, що базується на його особистих знаннях, розумінні та навичках критичного мислення;

- для забезпечення дотримання меж цього рівня науково-педагогічні працівники можуть створювати завдання, що вимагають застосування первинних даних, отриманих здобувачем особисто, або аналізу вигаданих специфічних кейсів, які неможливо опрацювати автоматизованими системами;

- будь-яке використання ШІ на цьому рівні розглядається як несанкціоноване і кваліфікується як порушення академічної доброчесності, що тягне за собою академічну відповідальність.

- для підтвердження того, що здобувач освіти не вийшов за встановлені межі, можуть застосовуватися альтернативні методи перевірки, такі як усні захисти, презентації або індивідуальні співбесіди.

4.2.2. ШІ-допомога в генеруванні ідей та структур.

4.2.2.1. Основною метою цього рівня є використання інтелектуальної діяльності та оптимізація підготовчих етапів роботи, зокрема:

- використання систем ШІ для пошуку нестандартних підходів, методів чи гіпотез дослідження;

- автоматизація пошуку джерел, їхнього стислого опису та систематизації інформації, що дозволяє науковцю чи здобувачеві зосередитися на складніших аспектах праці;

- створення структури (плану) майбутньої роботи або отримання пропозицій щодо її вдосконалення.

4.2.2.2. Використання технологій на цьому рівні суворо обмежене правилами академічної доброчесності та авторства:

- Заборона на використання згенерованого тексту: у фінальній версії роботи не допускається використання контенту, безпосередньо створеного ШІ. Текст має бути повністю написаний автором самостійно;

- Персональна відповідальність: оскільки ШІ може «галюцинувати» (надавати неправдиві факти), користувач зобов'язаний самостійно перевіряти достовірність усіх наданих системою даних та ідей;

- Обов'язковий людський контроль: будь-які ідеї чи структури, запропоновані ШІ, повинні пройти критичне оцінювання людиною на предмет відповідності етичним та юридичним нормам.

- Маркування: хоча ШІ виступає лише асистентом, науково-педагогічний працівник може вимагати від здобувача освіти чітко зазначити факт такої допомоги, демонструвати промпти або деталізувати, які саме ідеї були модифіковані автором.

4.2.3. *Редагування за допомогою ШІ.*

4.2.3.1. Основною метою є вдосконалення мовного стилю, покращення ясності викладу та виправлення граматичних чи орфографічних помилок у тексті, який здобувач освіти підготував самостійно.

4.2.3.2. Межі використання ШІ

- заборонено використовувати ШІ для створення нових ідей, смислових блоків, аргументів або фактичних даних, яких не було в оригінальній роботі;

- результат редагування повинен залишатися авторським твором здобувача, де ШІ виконує лише функцію «копілота» для технічного редагування тексту;

- здобувач освіти повинен чітко зазначити, які саме інструменти ШІ були використані для редагування та в якому обсязі відбулася модифікація оригінального тексту;

- здобувач несе повну відповідальність за кінцевий варіант тексту, зобов'язаний перевірити кожну зміну, запроповану ШІ, на предмет фактичної точності та доречності редагування.

4.2.4. *Виконання завдань за допомогою ШІ, оцінка людиною.*

4.2.4.1. Основною метою є навчання здобувачів освіти не просто споживати готовий продукт, а глибоко аналізувати, ставити під сумнів та верифікувати результати роботи алгоритмів.

4.2.4.2. Межі використання ШІ:

— будь-який фрагмент тексту, коду чи іншого контенту, створений ШІ, повинен бути чітко позначений і процитований як матеріал, отриманий із зовнішнього автоматизованого джерела;

– подання згенерованої роботи без розгорнутого авторського аналізу, обговорення або критики вважається порушенням академічної доброчесності;

– ШІ може виконувати лише певні елементи завдання (наприклад, структурування або первинний збір даних), тоді як сутнісне наповнення та висновки залишаються за здобувачем;

– здобувач освіти несе персональну відповідальність за точність усіх фактів у роботі. Виявлені помилки ШІ мають бути зазначені та виправлені;

– остаточне рішення про якість і зміст роботи завжди залишається за людиною; ШІ не може бути «співавтором» у юридичному сенсі, оскільки авторство належить виключно фізичній особі.

4.2.5. Повне використання ШІ.

4.2.5.1. Незважаючи на повний дозвіл використання ШІ, існують суворі етичні та правові межі:

– користувач несе одноосібну відповідальність за фінальний результат. ШІ не є суб'єктом права, тому будь-які фактичні помилки, «галюцинації» чи порушення етичних норм у роботі є відповідальністю людини;

– використання ШІ не означає повного делегування функцій, користувач повинен особисто перевірити та затвердити фінальний продукт на предмет достовірності та безпеки;

– заборонено використовувати ШІ для створення контенту, що порушує права інтелектуальної власності третіх осіб або ліцензійні умови;

– навіть при повному використанні ШІ, межею є заборона на введення персональних даних інших учасників освітнього процесу, конфіденційної інформації закладу в системи загального призначення;

– робота повинна відповідати навчальним цілям. Якщо метою завдання є перевірка конкретних навичок, які ШІ повністю замінює, використання цього рівня може бути обмежене викладачем для забезпечення об'єктивності оцінювання.

– повне використання ШІ дозволяється лише в межах завдань, де це прямо передбачено роботою програмою навчальної дисципліни.

5. МАРКУВАННЯ КОНТЕНТУ СТВОРЕНОГО ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ

5.1. Маркування контенту, для генерування чи оброблення якого використано ШІ, має на меті запобігти дезінформації, маніпуляції та порушенню академічної доброчесності, а також чітко визначити обсяг роботи, який виконано самостійно, а який – за допомогою ШІ (*додаток 1*).

5.2. Під час виконання навчальних і наукових робіт треба обов'язково зазначати факт використання ШІ шляхом:

- вказання назви використаної системи ШІ із зазначенням версії (за наявності);

- демонстрації запиту (промпту), на основі якого ШІ згенерував відповідь;

- визначення, які частини завдання підготовлені із застосуванням ШІ, з деталізацією, які з цих частин науково-педагогічний (педагогічний) працівник, науковий співробітник чи здобувач освіти використав так, «як є», а які модифікував;

- докладного опису мети використання системи ШІ у виконанні навчального завдання чи підготовці наукового матеріалу (редагування, аналіз даних, переклад тощо).

5.3. Якщо інструменти ШІ використано, наприклад, для формулювання дослідницьких питань, плану наукової роботи, узагальнення висновків та аналізу даних тощо, то спосіб використання цих інструментів треба описати у вступі до роботи.

5.4. Якщо ШІ використано для реалізації наукового дослідження, підготовки наукової (кваліфікаційної, курсової) роботи чи наукової публікації, то наприкінці роботи треба розмістити перелік використаних інструментів ШІ у вигляді окремої частини бібліографії під назвою «Інструменти штучного інтелекту».

5.5. Відсутність маркування роботи чи її частини, яка виконана за допомогою системи ШІ, а також не подання інформації в академічному творі про використання ШІ є проявом академічної недоброчесності й передбачає санкції відповідно до Положення про академічну доброчесність в НАВС.

6. РИЗИКИ ТА ЗАСТЕРЕЖЕННЯ У ВИКОРИСТАННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ НАВС

6.1. Використання ШІ має значний потенціал для підвищення ефективності адміністрування, освітнього і наукового процесів. Проте, як і будь-яка інноваційна технологія, ШІ несе з собою ризики, які необхідно ідентифікувати, класифікувати та контролювати. Для цього в даному Положенні застосовується диференціація ризиків за рівнем впливу і наслідками:

➤ неприйнятні ризики (потребують негайного вирішення або відмови від використання системи чи технології):

– порушення конфіденційності та неправомірне використання даних: використання ШІ для обробки та зберігання особистої інформації може призвести до витоку конфіденційних даних або несанкціонованого доступу до них; крім того, ШІ може використовувати зібрані дані для навчання моделей без відповідного дозволу, що загрожує приватності учасників освітнього процесу;

– упередження та дискримінація через неповні або неправомірно зібрані дані: ШІ системи можуть мати вбудовані упередження через використання неповних чи неправомірно зібраних даних, що може призвести до дискримінації, нерівності та поширення стереотипів.

➤ ризики високого рівня (потребують контролю та розробки захисних механізмів):

– проблеми достовірності створеного контенту: ШІ може генерувати правдоподібний, але помилковий контент, включаючи неправдиву інформацію або фальшиві цитати та посилання, що вводить в оману користувачів та впливає на достовірність наукового та навчального матеріалу;

– проблеми авторських прав: ШІ може використовувати ідеї та фрагменти текстів без належного посилання на авторів, що може призвести до порушення авторських прав.

➤ ризики середнього рівня (потребують моніторингу та превентивних заходів):

– неефективність при використанні без підготовки: неправильне або поверхневе застосування ШІ в академічному процесі може призвести до зниження якості навчання та наукових досліджень, а також до непорозумінь щодо ефективності технології без належного аналізу результатів;

– залежність від технологій та втрата практичних навичок: надмірна залежність від технологій може призвести до недостатнього розвитку технічних та практичних навичок, необхідних у реальних умовах, що зменшує здатність здобувачів, науково-педагогічних та інших працівників ефективно працювати без використання ШІ;

– зменшення людського фактору в освіті: науково-педагогічні працівники не можуть бути замінені ШІ повністю, оскільки навчання потребує особистісного підходу та врахування емоційних аспектів, що важливо для ефективного освітнього процесу. ШІ не здатен врахувати всі індивідуальні

особливості здобувачів, тому необхідно зберігати персоналізований підхід, щоб забезпечити найбільш ефективне навчання.

➤ ризики низького рівня (потребують інформованого рішення та періодичного перегляду):

– поглиблення цифрової нерівності: недостатній доступ до технологій ШІ може збільшити цифрову нерівність серед здобувачів та науково-педагогічних працівників, створюючи додаткові бар'єри для тих, хто не має необхідних ресурсів для їх використання;

– ризик втрати соціальної взаємодії: активне використання ШІ може зменшити рівень особистої взаємодії між здобувачами і науково-педагогічними, що важливо для розвитку соціальних і комунікативних навичок.

6.2. Для ефективного використання ШІ в академічній діяльності всі учасники повинні постійно вдосконалювати свої навички роботи з цими технологіями.

6.3. Ризики низького рівня, пов'язані з використанням конкретної системи ШІ, автоматично не гарантують ризики низького рівня при подальшому застосуванні згенерованого нею контенту, тому кожний згенерований ШІ контент обов'язково повинен проходити оцінювання людиною.

6.4. При виборі системи ШІ необхідне обов'язкове ознайомлення з умовами використання від розробника системи ШІ, звертаючи увагу на: країну реєстрації розробника системи ШІ; кінцевих бенефіціарних власників розробника системи ШІ; місце провадження діяльності розробником системи ШІ; місцерозташування серверів/хмарних сховищ розробника системи ШІ; застосовне право згідно з договором з розробником системи ШІ; суд, у якому згідно з договором розглядають спори з розробником системи ШІ щодо використання системи ШІ.

6.5. Системи штучного інтелекту функціонують як мовні моделі, а не як сховища знань: їхня робота полягає у статистичному передбаченні найбільш імовірного наступного слова або фрагмента коду, спираючись на структури, засвоєні з об'ємних корпусів даних. Внаслідок цього такі інструменти не володіють справжнім розумінням створюваного контенту.

6.6. Крім того, у випадках, коли користувач формулює некоректний запит (промпт), генеративний штучний інтелект здатен продукувати контент із потенційно хибними або сфальсифікованими твердженнями.

7. ПІДВИЩЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ ТА РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТІ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

7.1. Процес підвищення обізнаності та формування необхідних компетенцій у сфері ШІ може здійснюватися через:

- підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників;

- створення умов для набуття практичного досвіду науково-педагогічними працівниками у галузі інформаційних технологій через механізми стажування в організаціях, що працюють над створенням та прикладним застосуванням штучного інтелекту;

- реалізацію співпраці на національному та міжнародному рівнях між закладами вищої освіти, науковими установами через спільні проєкти, сприяючи кращому розумінню практичного застосування ШІ;

- організацію освітніх ініціатив (надання консультацій, рекомендацій, проведення семінарів, круглих столів, тренінгів тощо);

- реалізацію кампаній для популяризації технологій ШІ та їх етичного використання.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Положення про використання ШІ в НАВС підлягає регулярному оновленню, враховуючи зміни в законодавстві, технологічні інновації та міжнародний досвід.

8.2. Дія цього Положення поширюється на всі сфери діяльності в НАВС.

8.3. Положення набирає чинності з моменту затвердження його Вченою радою академії, уведення в дію наказом НАВС та оприлюднення на офіційному вебпорталі академії.

8.4. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися за рішенням Вченої ради НАВС.

Приклади маркування використання ШІ в академічних творах

Приклад 1: Для есе/письмової роботи (у вступі):

"У процесі підготовки цієї роботи було використано ChatGPT-4 (OpenAI) для генерування початкових ідей щодо структури розділу 2.3 та формулювання аргументів у розділі 3 .1. Усі запропоновані ШІ ідеї були критично проаналізовані, перевірені за допомогою наукових джерел та суттєво доопрацьовані автором. Остаточний текст відображає власні висновки автора, а не безпосередній вивід моделі ШІ."

Приклад 2: Для позначення конкретної частини тексту (у примітці):

Ця таблиця була спочатку згенерована за допомогою Claude 3 (Anthropic) на основі опрацьованих автором даних, після чого автор перерив точність даних, виправив фактичні помилки та переформатував таблицю."

Приклад 3: Для кваліфікаційної, курсової роботи (у вигляді окремої частини бібліографії під назвою «Інструменти штучного інтелекту»):

В описі інструментів ШІ потрібно зазначити: назву моделі, компанію-розробника, дату генерації та запит (промпт). Наприклад, «Текст згенеровано ChatGPT 4.0, OpenAI, 24.04.2026 за запитом: "опиши основні принципи..." ».

Приклад 4: Для наукової статті (у розділі «Подяки» або в окремій примітці):

Назва нового розділу: Декларація про використання ШІ в процесі написання статті.

У процесі підготовки статті автор(и) використовував(и) [НАЗВА ІНСТРУМЕНТУ / СЕРВІСУ] для того, щоб [ПРИЧИНА]. Після використання цього інструменту/сервісу автор(и) переглянув(и) й відредагував(и) текст та несе(ють) повну відповідальність за зміст опублікованого рукопису.

Усі автори мають обов'язково зазначити: які саме інструменти ШІ використано; з якою метою (редагування, аналіз даних, переклад тощо); які частини роботи могли зазнати впливу ШІ; як автори перевіряли коректність результатів, які запропонував ШІ.

Приклад 5: Для програмного коду (у коментарях):

```
python
# Цей проєкт використовує GitHub Copilot для допомоги в написанні коду.
# Зокрема, наступні функції були спершу запропоновані Copilot, а потім
# адаптованій оптимізовані автором:
# - функція data_preprocessing() (рядки 45-78)
# - алгоритм сортування в класі DataManager (рядки 120-150)
```

Приклад 6: Для презентації (на окремому слайді):

"Використання ШІ: Ілюстрації на слайдах 5-7 були створені за допомогою DALL-E 3 за запитом автора. Усі візуальні метафори відповідають авторському задуму та були відібрані з декількох згенерованих варіантів."

Законодавчі обмеження, заходи реагування та заборонені практики використання систем ШІ: національний та міжнародний аспекти

№ з/п	Нормативно-правовий акт	Посилання
1.	Стаття 42 закону України «Про освіту».	https://surl.lu/qtxqlk
2.	Абзац 4 частини 2 статті 6 закону України «Про вищу освіту».	https://surli.cc/szahpj
3.	Стаття 29 закону України «Про академічну доброчесність».	https://surl.li/bexpjv
4.	Стаття 64 закону України «Про авторське право і суміжні права».	https://surl.li/hmersw
5.	Стаття 24 закону України «Про захист персональних даних».	https://surl.li/fmffhl
6.	Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» від 02.12.2020 № 1556-р.	https://surli.cc/jqvvhj
7.	Стаття 5 розділу II Регламенту 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 13.06.2024, який встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту (Регламенту про штучний інтелект).	https://surl.li/ggmqzn
8.	Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти (розроблених Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством освіти і науки України) 2025 рік.	https://surl.li/zbeplq